

וַיִּקְרָא כֵּן כֵּן בְּחֻקֹּתִי

לֹא־מְאִסְתִּים וּלֹא־גָעַלְתִּים לְכָלָתֶם
לְהַפְּרָר בְּרִיתִי אַתֶּם כִּי אַנְּיִ יְהֻדָּה
אֱלֹהֵיכֶם : מַה וַזְבָּרָתִי לְהָם בְּרִית
רָאשָׁנִים אֲשֶׁר הַזָּאתִי־אַתֶּם
מִאָרֶץ מִצְרָיִם לְעֵינִי הַנוּזִים לְהִזְות
לְהָם לְאֱלֹהֵים אַנְּיִ יְהֻדָּה : טו אֱלֹהֶ
הַחֲקִים וְהַמְשְׁפָטִים וְהַתּוֹרָת אֲשֶׁר
נִתְּנוּ יְהֻדָּה בֵּינוֹ וּבֵין בָּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהָר
סִינֵּי בִּידֵי־מֹשֶׁה : פ רַבִּיעִי שָׁשִׁי כַּשְׁתַּן מִחְבָּרִי

כו אָוִידְבָּר יְהֻדָּה אֱלֹהֵי־מֹשֶׁה לְאָמֶר :
בְּדָבָר אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַמְرָת
אֱלֹהֵים אִישׁ כִּי יִפְלַא נֶדֶר בְּעַרְכָּה
נִפְשָׁת לְיְהֻדָּה : וְהִיה עַרְכָּה הַזְּבָרָ
מִבְּן עִשְׁרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן־שְׁבָעִים
שָׁנָה וְהִיה עַרְכָּה חַמְשִׁים שָׁקֵל

ה-20

ה-21

שְׁפָתִי חַבְמִים

הַקּוֹמִי גָּעוֹלָה נִסְכָּס רַלְעָס : מ לְפָעָקוּד וּלְגָלָדוּן נַפְשָׁו תָּלוּס כָּוֹטָס
הַמְּלָכָר יְדָוָה וּמַעְרָךְ גָּלְגָּלָן גָּלְגָּלָן וְפָטוֹר מַלְלָס : גָּלָגָל
דָּכַי סָגְקָדָשׁ וּמִסְגָּבָר סָגְדָּר כָּנְדָר דָּמִי פָּנוּתָן שָׁמְמָן נַפְשָׁו
אֱלֹהִים אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַמְרָת
אֱלֹהֵים אִישׁ כִּי יִפְלַא נֶדֶר בְּעַרְכָּה
נִפְשָׁת לְיְהֻדָּה : וְהִיה עַרְכָּה הַזְּבָרָ
מִבְּן עִשְׁרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן־שְׁבָעִים
שָׁנָה וְהִיה עַרְכָּה חַמְשִׁים שָׁקֵל

אָבִן עֹזָרָה

מִתּוֹת וְהַלְלָד יִסְפִּיק וְכָל הַמְּרָחָה קְרָב וְכָן קְרָב חַדְקָה וְיַחַד
הַמְּכָלִי חָרָק כְּרָבִיס : נָלָה מְלָחָתִים לְכָלָתֶם . רַק לִיסְרָס עַד
שְׁמַנְמַתִּי לְכָלָתֶם לְהַזְוִין בְּנִילָס מִעֲלָדָת וְהַרְחָבָן כְּבוֹן
שִׁיכְנָעַט לְכָס : גָּלְתִּים . סְרִתִּי מָתָס הָוֹ צְמָלָה נְפָזִי מָסָס : גָּעִינִי
לְכָפָר כְּרִיטָה . סְנַכְבָּעָטָי לְכָס וְחָרָק כָּס הַפְּרוֹה הַתְּרִיטִי
וְצַמְמָת וְהַלָּא הַמְּמַפְטִים וְפָרָתָה נָאָר סִינִי : חָרָק תְּמָנָה בְּנֵינוֹ
כְּבוֹכָתָו . הָיוֹ לְמַלְחָפָר כְּרִיטִיתָהָטָס צִימָלִיטָס הָנוּ : (מָה) וּכְרִיטָה
לְכָס . לְעוֹלָס : כְּרִיטַרְמָסָיס . וְהָתָגָרְתָהָתָה כְּרִיטָהָתָה
קְפָרְתָה שְׁלָקְעָרְלָן כְּעַגְרָן שְׁנַיְמָרָה בְּגַרְגָּסִי גְּסָסִי
וְקְרָמָה וְכָדוֹר רְלָמְסָוִס כְּנָגְדָן שְׁמָרַן חָרְגְּמַס

אוֹר הַחַיִּים

וְהַוָּה הוּא וְהַנְּסָוֹת סִיכָּם כְּחַמְרָן חַוְיכָה שְׁכָלָיָתָס
כְּחַרְן חַוְיכָס לְמַהְטָס וְנוֹן לְכָלָתֶם וְוָלֵד וְהַכְּחַתִּי
כְּעוֹנָס כּוֹ : לְהַפְּרָר כְּרִיטִי הַתָּס כְּרִיטָה וְוַיְהִי שְׁלָמָה וְחַלְופָט
כְּחוּמָה חַהְרָתָס קִיְּסִים כּוֹ כְּבָהָמָרָו לוֹיְהָי מְלָרָס וְהַוָּה
שְׁגָנָר חַוְמָר כִּי חַיְיָ פָּי וְהַתָּהָתָה כְּכָרִיטָה חַלְקָתָס
כְּבָלְלוֹס יִסְכָּב כּוֹ וְכָנוֹם סְכוּמָס כְּבָלְלוֹס יְזָטוֹתָס
וְמְסָלִיס

כָּל יִקְרָב

אִישׁ כַּיְפָלָא נֶדֶר גָּדָר גָּנוֹי . סְמָךְ פָּי וְלֹאָקְלָנוּתָס לְמִרְצָלָנוּ
מְדָרִיס בְּנָתָה לְכָס כְּיַעֲנָקָס סְסָסָס כְּוֹרֵב כְּצָבָתָס לְתַחַן מְתַבָּרָס
מַלְלָה כָּלָמְלָה לְיַעֲקָבָס מְלָל וְגָלְגָל יְעַטְקָבָס וְסָמְלָה כָּפָרָבָס סְגָלָס כָּל
אַלְסָמָה כְּפָסָה לְכָה וְזְוֹקָס מְתַמְלָסָס וְצָבָס לְסָמוֹס מְמָלָה כְּקָאָס
סְקָלָן כָּוֹמָה שְׁקָלָיָס הָמָם יְסָכָלָן כָּי סְקָמָה סְזָס הָיָי גַּנְעָנָי כִּי הָסָס
כְּבָלְלוֹס כָּוֹמָה יִסְכָּב כּוֹ וְכָנוֹם סְכוּמָס כְּבָלְלוֹס יְזָטוֹתָס
וְמְסָלִיס

אונקלוס

חטפיין סלעין דכסף
בפסלי קודשא: ז ואם
נוּקְבָתָה הִיא וַיְהִי
פּוֹרֶסְנִיהּ תְּלִתִין סָלֻעִין:
ח וְאַם מִבְּרֵחֶת חַמְשׁ שָׁנִים
וְעַד בֶּרֶגֶשׂ שָׁנִים וַיְהִי
פּוֹרֶסְנִיהּ דְּדָכְרָא עֲשָׂרִין
סָלֻעִין וַיְנוּקְבָתָה עַשֶּׂר
סָלֻעִין: ז וְאַם מִבְּרֵחֶת יְרֵחָא
וְעַד בֶּרֶגֶשׂ שָׁנִים וַיְהִי
פּוֹרֶסְנִיהּ דְּדָכְרָא חַמְשׁ
סָלֻעִין דְּכָסְף וַיְנוּקְבָתָה
פּוֹרֶסְנִיהּ תְּלִתָה ס ל ע י נ
דְּכָסְף: י וְאַם מִבְּרֵחֶת שְׁתִין
שָׁנִים וַיְעִילָא אַם דְּכוּרָא
וַיְהִי פּוֹרֶסְנִיהּ חַמְשׁ עֶסֶר
סָלֻעִין וַיְנוּקְבָתָה עַשֶּׂר
סָלֻעִין: ז וְאַם מִבְּנֵן הוּא
מִפּוֹרֶסְנִיהּ וַיְקִימָנִיהּ קָדָם
פְּתַחְנָא וַיְפִרְזֹום יְתִיהְ פְּתַחְנָא
עַל מִימֶר דְּתַדְבֵּיק יְד
נְדָרָא יְפָרֵסִינָה פְּתַחְנָא:
ט וְאַם בְּעִירָא דִיְקָרְבָּנוּ
מִנְהָ קְוֹרֶבֶנָא קָדָם יי בְּלִי
דִּתְפָּן מִנְהָ קָדָם יי יְהִי
קוֹדֵשָא: לֹא יְחַלְפִּינָה
וְלֹא יַעֲבֹר יְתִיהְ טָב בְּבִישָׁ
או בְּיִשְׁ בְּטָב וְאַם חַלְפָא
יְחַלְיפָ בְּעִירָא בְּבְעִירָא
וַיְהִי הוּא וַחֲלוֹפִיהָ יְהִי
קוֹדֵשָא: יי וְאַם בְּלִי
בְּעִירָא מִסְאָבָא דִי לֹא
יְקָרְבָּנוּ מִנְהָ קְוֹרֶבֶנָא
קָדָם יי וַיְקִים יְתִה בְּעִירָא
טו אָוֹסָ נְקָדָה טָבָע אָוֹסָ נְקָדָה
עַלְכִין ד נְדָה ס כְּמָ: וְאַסְמָעָנָמָט
עַלְכִין יְהָ: וְאַסְמָעָנָמָט דְּדָעָט: וְאַסְמָעָנָמָט
צִנְעָנָס גָּ: וְמִנְגָּשָׁנָה צִנְעָנָה קָלָן צִנְעָנָה
מִן כָּל מִתְרָקָן חַלְפָא סָטָן צִנְעָנָה מִן
עַלְכִין דְלָגָה וְכַעֲלָמָה עַלְכִין דְלָגָה
חַלְפָא כְּכָן סָטָן: צָמָג יְדָכָן סָטָן וְאַסְמָעָנָמָט
סָטָן חַלְפָא קָרְבָּנוּ קָרְבָּנוּ: קָרְבָּנוּ זְסָמָן יְהָ
כָּל אָבָרָן מִנְגָּשָׁנָה חַלְפָא עַלְכִין דְלָגָה
לְגַתְלָפָנוּ וְלֹא פָרָז מִלְעָדָן מִן תְּלִין גַּתְלָפָנוּ
יְדָמָנוּ בָּבָקָר יְהָ: וְאַסְמָעָנָמָט כָּל מִינְיָנָה
מִנְחָמָת יְבָרְךָ כָּל מִינְיָנָה: וְאַסְמָעָנָמָט
זָבָח טָבָע: וְכָל קָרְבָּנוּ זָבָח: וְאַסְמָעָנָמָט
זָבָח גַּתְלָפָנוּ מִמְרָאָתָן: וְאַסְמָעָנָמָט

כָּסֵף בְּשֶׁקֶל הַקָּדָשׁ: ז וְאַסְמָעָנָמָט
הָיוּא וְהִיא עַרְכָה שְׁלִישִׁים שֶׁקֶל: ה
וְאַם מִבְּנִי חַמְשׁ שָׁנִים וְעַד בְּזִבְחָה
עֲשָׂרִים שָׁנִים וְהִיא עַרְכָה הַזְבָר
עֲשָׂרִים שֶׁקֶלִים וְלְנִקְבָה עֲשָׂרִת
שֶׁקֶלִים: י וְאַם מִבְּנִי חַדְשׁ וְעַד בְּזִבְחָה
חַמְשׁ שָׁנִים וְהִיא עַרְכָה הַזְבָר
חַמְשָׁה שֶׁקֶלִים כָּסֵף וְלְנִקְבָה עַרְכָה
שְׁלִשְׁתִ שֶׁקֶלִים כָּסֵף: ז וְאַם מִבְּנִי
שְׁשִׁים שָׁנִים וְמִעְלָה אַסְזָר וְהִיא
עַרְכָה חַמְשָׁה עַשֶּׂר שֶׁקֶל וְלְנִקְבָה
עֲשָׂרִת שֶׁקֶלִים: י וְאַם מִבְּנִי הָזָא
מִעַרְכָה וְהַעֲמִידָן לְפָנֵי הַבְּהָנָן
וְהַעֲרִיד אֶתְוּ הַבְּהָנָן עַל-פִי אַשְׁר
תִּשְׁגַג יְד הַנְּדָר יְעַרְבִּינוּ הַבְּהָנָן: ס
ט וְאַסְבָּהָמָה אַשְׁר יְקָרֵבוּ מִמְנָה
קָרְבָּנוּ לְיְהֻדָה כָּל אַשְׁר יִתְן מִמְנָה
לְיְהֻדָה יְהִידָה קָדָשׁ: לֹא יְחַלְיָפְנוּ
וּלֹא יִמְרָא אֶתְוּ טָב בְּרָע אָזְרָע
בְּטָב וְאַסְיָה מִיר יִמְרָא בְּהָמָה
בְּבָהָמָה וְהִיא הוּא וְתְמִרְתָּהוּ יְהִידָה
קָדָשׁ: יא וְאַם בְּלִי בְּהָמָה טָמָא
אַשְׁר לֹא יְקָרֵבוּ מִמְנָה קָרְבָּנוּ
לְיְהֻדָה וְהַעֲמִיד אֶת-הַבְּהָמָה לְפָנֵי
הַבְּהָנָן

בחקותי

אברבנאל

ויקרא כו כז קעה

למשה מיסני כיוון שגם אלה נאמרו שמה כמה שאמר בסופם אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני:

השאלה הב' מה ראתה התורה לשום ערכיהם בונדרי בעלי נפש אדם והיה ראוי למוסרו לכך שיעירך כל נפש כפי שהוא כי יש אדם שהוא מאה ויש אדם שאנו שווה עשרה וכמו שהשדות והאחוות והבמאות היה מעירך הכהן למה לא יעירך האדם גם כן:

השאלה הג' למה עשתה התורה חילוק מחרך הזוכר לערך הנקבה להיות שניהם נפש אדם וכמו שאמר זכר ונקבה ברם ויקרא את שם אדם וחנה בעניין הנזקים נאמר אם עבר יגח השור או אמה כסך שלשים שקלים יתן ולא עשה הבדל מהזוכר לנקבה ולמה לא היה הדבר כן במצוות זו:

השאלה הד' למה לא היו הערכים האלה בטדר מוגבל ויודע מהזוכר לנקבה כי הנה בחיותו מבו כ' שנה ומעלה עד שנים שעיה ערך הנקבה ג' חומשיין מערך הזוכר ובין חמיש עד כ' שנה שם ערך הנקבה לחצי ערך הזכר ובין חדש עד חמיש שנים שם הנקבה ג' חומשיין מהזוכר ובין ששים שנה ומעלה שם הנקבה שני שלשים מערך הזוכר וזהי לחקר למה היה החלוקת זו:

השאלה הה' באמרו ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסוף חמישיתו כי כיוון שהכהן העירico ידענו שבצדך כל אמר פיו ובין שיגאלנו ובין שלא יגאלנו לא היה ראוי שישוסף חמישיתו כי אין החושך נופל אלא במה שייעירך הבעל עצמו בנדרו או אשמו לא במה שייעירך הכהן:

השאלה הו' באמרו בערך נפשות כי הנה המצוות האלה נצטו בהם כל עדת ישראל והערך היה מעירך הכהן לא הבעליות ואיד אמר א'כ נגד ישראל בערך נפשות אף כי נפשות בני הכהן ולא מן הבעל ולמה ייחס אף כן הערכים אלהם:

השאלה הז' למה במצוות הבכור אמר איד בכור כי הנה לא תמצא מלת אך באחת משאר המצוות וכן אמר בחורם אך כל הרם אשר יחרם במלת אך. ואיך אמר על הבכור ואם בבהמה טמאה ופדה בערך וחומש שהרי אין פודים פטור חמור אלא בטלה והוא מתנה לכהן ואיןו להקדש:

והנני מפרש הפסוקים באופן יותר שאלה אלה כלם:

את בריתך יעקב אמר והארץ תעוז מכם ולמה זכר האבות שלא סדר זמנם באחרון החול ובראשו כלה והותרו בזה השאלות ה' והי' והי' ב'. וכן התבאר שאין סתירה מאמרו לא מסתירים ולא געלחים למ Amar ועולה נפשם אתם. והותרו בו השאלה ה'ג'. ואמנם למה קצר משה בנוחות ולא יעד בגאות ישראל מגלוותם. הנה הוא לפה שהמוסר הזה לא נאמר על גלות בבבב בלבד כדברי הרמב"ז ולזה לא הגבילו לשבעים שנה כמו שעשה ירמיה. האמנם לפי שראה שהיה הגלות ארוך ונמשך מאד וממי יכולו כי יתיאשו ממנה בני ישראל לכך לא פ' כמה יארך. עוד יש לי בזה טעם אחר. והוא שכוכן היה מרע'ה מתרה בישראל על שמירת התורה והמצוות לכך הוצרך לאיים ביעדו כמה מהצרות רבות ורעות יבואו עליהם בעבר זה. ואלו היה מיעד אותן שאחרי ימים מועטים ע' שנה ישובו לירושלים ויכלה ענסם יהיה העונש נקל בעיניה לכך האריך במוסר להפיחדים וקצר בנסיבות להודיעם שהדבר קשה ומטוכן מאד. אמן רמייחו שראה אותם כבר גולים ונחרדים חשש אולי יתיאשו מהטוב. לכך הוצרך להודיעם שישוב השם לגאים בזמן קרוב והורתה בזה השאלת ה'ג' האחורה. ואחרי שהשלים אדון נביאים כל התראותיו ביעודי בrichtו אמר אלה החוקים והמשפטים והתרומות אשר נתן ה' בינו לבין בני ישראל ר'ל שהברית הוא חזוק לשמרות המצוות האלוהיות שניתנו בסיני וهم הנזכרות בפרשת שלמעלה. ואפשר לפרש אלה המשפטים והחוקים והתרומות על אלות הברית במוסר הוה שהם בערכו יתברך חוקים שחקק וגזר אותם בחכמתו העליזונה שמי שיעבור על מצותיו תקין חילקו הארץ ושומר מצוה לא ידע דבר רע. ובערך המקבלים היו משפטי צדיקים והם עקריה התורה שככabb ושבעל פה. ועל זה אמר הנביא וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחו בהם שלא אמר זה על חוקי התורה חילילה אלא על הקלותות ואלוות הברית שיעד הקב"ה על העוברים על מצותיו ותרתו כי אותם הם חוקים לא טובים:

כז

(א) **וידבר ה'** אל משה לאמר איש כי יפליא נדר עד סוף הסדר. ויש בזה הסדר שאלות:

השאלה הא' ומה נכתבו המצוות האלו אחר דברי הברית ואלוותיו ולא נזכיר קודם הברית כמו שנזכרו שם יתר המצוות שנאמרו

אללה היחוקים ותטורות והמשפטים אש בערך לא מודע

ובכן מבן חדרש הממשה שקלים, לומר שעריך
לשקל עצמו בכל עתה משנת עשרים ועדי
שנה שעטונה ולבת בתاعت הדזרך, ולהז
עדין שדרת ואמות ערך פולני עלי, להז
נאמר בו גם כן סוף שעריך לעילו:

ולזה נאמר גם כן בסקל הדרש מה שלא
נאמר בשאר שלא הוכיר בהם קידוש,
כיאן באן בסקל הדרש הוה מיתר לפה,
אשר כל השקלים אמר וככל ערכן מזקן
אבל מעך הקב"ה איתן מך, ולהז נסמכה
פרשת ערביין להובבה, לומר שכל איז
ואהד משישאל הוה זביב על הקב"ה, נאמן
שאמון (כמילא יהוד הדוחש י"ז) וגעל מגן רבע,
מי שיפל מהם אפיל הוה זחורי, והשגב
מי שיפל מהם אפיל הוה זחורי זרע ורימן,
בעיני ברב, וαιן התńחות אלא ללבנן
בקידוש לרמו, למה שאמנון, **שס"ה**

שהלודים ערך אפל לו בדורש, להז
ולקיקין ולחוות ערך אפל לו בדורש, להז
כ"ג, ובסוף בא"ה צ"ע עם הכהנה היא
ההמיטים הוה קוזע, ושקל בא"ה צ"ב
אמר מבן חדרש והר' ערך, אם יש
ערך גו, מבן חמש וער ב"נ עשרם אמר
ולצבר עשיים שקלים ולנקבה עשרה, וכ"ק
מבן חדרש וער ב"נ שניהם אמר הוה
ערקי הזכר חמישין ולנקבה שלושת
שלקלים, וכן מבן ששים שה, לוכז והמשיב
לאחר ב"נ חמישין יאהר ב"נ עשרם, **לא**
לא אמרנו שוה ב"נ עשרם אמר ואביה
היא, אלא כבבו שארונג שוה ב"נ עשרם הוה
שלקל עצמוני ובובש צער והבק"ה מכרין
עליו בעצמו, אבל בקבוק בחריב (ההלה י"ז, צ"ב)
ואsha בכל אלה:

ומה שהחול מבן עשרים ואחר כך מבן
חמש ואחר כך מבן חדרש, כי **ביהו**
להוחיל סדר ההוראה מבן חדרש **קדים**,
ואחר ב"נ חמישין יאהר ב"נ עשרם,
כל שהפיא ב"נ עשרם **בוגר** שבכלהם שמשים
ושפיא לבן מ"ב עשרם | **ביהו** **ההלה** **ביהו**
עדך לאפי דעתך פולני עלי:

ולזה נאמר שהחול מבן עשרים ואחר כן
ערקי הזכר חמישין ולנקבה שלושת
שלקלים, וכן מבן ששים שה, לוכז והמשיב
ושרigner העשרה ב"נ עשרם, ואביה
ואמ"ב אמר מבן חדרש והר' ערך מלמד
ששות תורה נתנו להם לישואל, אהות בפה
עדך לאפי דעתך פולני עלי:

ומה שהחול מבן עשרים ואחר כן מבן
חמש ואחר כך מבן חדרש, כי **ביהו**
להוחיל סדר ההוראה מבן חדרש **קדים**,
ואחר ב"נ חמישין יאהר ב"נ עשרם, **לא**
לא אמרנו שוה ב"נ עשרם אמר ואביה
היא, אלא כבבו שארונג שוה ב"נ עשרם הוה
שלקל עצמוני ובובש צער והבק"ה מכרין
עליו בעצמו, אבל בקבוק בחריב (ההלה י"ז, צ"ב)
ואילן העילן והגבורה, שהיא יוצא לצבאי
וללהם העץ, לרלה **איין לו ערך** **אטם**

**ואם מבן חדרש וער ב"נ חמישים והיה
ערקי הזכר חמישין שלקלים ס"ק,**

(פחתם ק"ג) **שהוא אחד משלושה רברים**
ולנקבה ערך שלושת שלקלים בס"ק.
שהקה"ה מカリ עליים הוה **אטל** בעצמו, ג' עלי
רוכך בברך ואנין חוטף, זה אין לו ערד,
ומכך תדע הוציא להקה ערך שלקלים להז
בעצמו, להז הר' הערד תמישים, לנוין
אל בא לנטמאם הוה שבעל פה, ועוד ללה אמר
הרבנים זו תורה שבכלה, לאלה זו תורה
ישראל, להז התחל בכללה שווא"ז מהו
הו לא שם הרהמים, ושים בה, **לאמו**
שהחות לאחים ואיתן הלה עלייהם, ואיז
ה"א גיטואי טר, ראשית יטורות דודיל
טוביים הם לישאל, כמו שאמרו דודיל
בבנותה (ההלה) ובתיה במלחה וגאנגרה
בסטורי, כמו שהמלחה מתה השרש
של כל הלקלה עלה הוה בפה
ונקיה מוקיימין את האדים,

וחמש שערם לדרוך ב"נ שלושים לבה ב"נ

לهم ובטהוד עם הכלים על
יר עמוד העזן מקומות שהגנה שם הונים,

היחוקים והטורות והמשפטים אש
בטעו העזן הם נטעים, ומגמה פניהם
אליך יתברך, אהרי "ה", נזדו לבנן
כל ההלג אהוי קודם תהיין היא
שספר תורה כהננים כ"לום המרדים
למקומם, שהוא עין הרכבותם דוקים
שבוגם למכרים, והמשפטים שדם עזין

שנאמר (בשא"ה י"ג) בך "ה", והגיה
הכל ההלג אהוי קודם שאוריך להם
זוז הרברת הראשנה שיש להם על
כשהזאיג אוום מאין מזערם עלי
והם היה מוגלים מזערם עלי גנות
שנרטם סבונת מה רברים שבוגם
הגעים והעריות ומ כתם רברים שבוגם
למקומם, ומ כתם רברים שבוגם
התורה ועין המועדים למקומם, וזה
הם דבריהם לבאים, וזה הנגינה:

ובתוורת בגדים (פשה ז פרק ז) אלה
ההוקים, אלו הרודוסים, והמשפטים
אלוי היניעים, והתרוות מלמד
ששות תורה נתנו להם לישואל, אהות בפה
מערמס טבונת מהר' מילא מילא
ההוקים, אלו רישען מילא
בשש ראיין הבנות גיטוטרא מאה וערשים,
ההילכים בחשק גודל לקבב התרוות
היהו הילו מילא מהר' מילא מילא
שנארם טבונת מהר' מילא מילא
ומאן לאין מילא מילא מילא מילא
הו וא נבאה לפי שענזה מערמת מסכתה
בשש ראיין הבנות גיטוטרא מאה וערשים,
ההילכים בחשק גודל לקבב התרוות
שנארם טבונת מהר' מילא מילא
ישראלי מילא מילא מילא מילא
הו ראיין הבנות גיטוטרא מאה וערשים
להזה ראיין הבנות גיטוטרא מאה וערשים
אליהו, איי ה' נאמן ליפורע להם ההסת
שייש להם עלי', שהוא שלחנו ליזרائيل, ליזמן
בדבר כל זה מרובה היכחן ליזמן
שנארם פ"י שאמו כל אל הילאות
שאך עלי פ"י שאמו כל אל הילאות
שנארם כאן, רולם הם לנטמאם של
ישראל, להז התחל בכללה שווא"ז מהו
הו לא שם הרהמים, ושים בה, **לאמו**
שהחות לאחים ואיתן הלה עלייהם, ואיז
ה"א גיטואי טר, ראשית יטורות דודיל
טוביים הם לישאל, כמו שאמרו דודיל
בבנותה (ההלה) ובתיה במלחה וגאנגרה
בסטורי, כמו שהמלחה מתה השרש
של כל הלקלה עלה הוה בפה
ונקיה מוקיימין את האדים,

והם מ"ט קלילות, מ"ט ט"ט
ובטיהו על אלה הדרש מה שלא
ונטער השערב לאילן איש כי פלי. אמר
גיטראי טר, זוזה צ'ה זוזה צ'ה
שנאמר איז לאם אדים, לומר שמאור
לאה אמר יפליא עשושה ובראש
של כל הלקלה עלה הוה בפה
ונקיה מוקיימין את האדים,

ונפשות, וזה אש לפי שהראה גבורה, ומאמר
שבעים שניה ואחר כך:

ל' ג' ב' 18

ב' (ב) איש כי יפליא נדר בערכין
סמק ערכין
لتוכחה שבתוכה יש מה קללות
ובמשנה [תורה] צ"ח הרי קמ"ג ובשקלים של
ערכין יש קמ"ג שקלים בין כלם זכר ונקבה וכל
הנזכר בפרשה כלומר כדי אלו שיכפרו על אלו
רביינו אלעד מגזריא ז"ל ול' הדריות אפשר
לromo במנין התוכחות שהם קמ"ג שס"ת אברהם
 יצחק ויעקב הוא קמ"ב עם הכלול קמ"ג כי זכות
אבות יכולת היא שטגן להציל מן התוכחות כי
חו' אינם דרך מאיסוה וגעללה אלא כאשר יסוד

י"ב שבטים שיגאלו ואח"כ סמק ואס בבהמה
הטמאה ופדה בהמה טמאה אלו גרים ופדה
שעתידין ליגאל שנאמר ונלו גוים רביים אל ה'
גרים רביים ר'ת גרא. רביינו מהר"א מגזריא ז"ל.
הוא ברוחמי יגאלנו ויעשה למען שמנו אלהים
ח'ים

לא (ב) והשימוטי את מקדשים. זו"ל אמרו
אפיקו כשהם שומטים
בקדושתן ואפשר ולא אריך בריח ניחחכם ולא
אמר בריח ניחח רמו דאליהו מקריב שני חמידין
בכל יום כמ"ש ר' זעיר והביאו הרם"ע ז"ל
במאמרות. ואפשר לרמו את מקדשים ולא ס"ת
אמת שהיא התורה הדועסק בתורה כאלו הקריב
קרבנות. גם רמז שיעשו צדקה שנקראת אמרת
כמ"ש בתנא דבר אליו וcum"ש באבות דר' נתן
שהיו בוכים ר"א ור' יהושע שרואו בית המקדש

איש אח בנו ובסוף זכות אפותה תגן علينا
להצילנו ואפשר עוד לromo כי קמ"ב הוא ס"ת
אברהם יצחק יעקב וא' נסף למד ליחידו של
עלם אב הרחמן וקמ"ב ועוד קמ"ג להציל מכל
התוכחות כי גבורי רחמי מאד מאד:

יג (א) ואמ גואל. י"ב גאות בפרשה בנגד

ו והיה ערך פירש"י כפל הכהן לא ידעת
ונכו והרא"ם תמה עליו ע"ש באורך
ולק"מ דאפיי כפי סוגית הש"ס ערכו וערכה הוליל
ותו בשדה אחזזה מייicia למימר אמנים יש
לישב דכלתו קראי בבכהה משתעו וקאי לכהן אם
הוא דבר קצוב בתורה מצה עליו שיפריכנו כד'
ואם איינו קצוב בתורה יעריכנו בפי שיווו
הרՃב"ז בתשובה כי סי שני אלפיים קפיז
ו רש"י כתוב שהאשה בזקנותה בערכין היא
חשובה יותר מאשר זקן עיש ואפשר
הטעם כי האשה בזקנותה חדל להיות לצריה
ארח ופסקה הסט"א מקרבה וחתום חלאת ופסקה

כ' 22

שקלים והנקיבה ג', ואלו השלושה רומיים לAMILIO ה' עלי ג' פנים, בשם בן ע"ב המילוי ה', בשם מ"ה המילוי ה', בשם ב"ן המילוי ה', והAMILIO רומו לנקייה. וסימן ה' היא', רצוני לומר מילוי ה' לפעמים ביה', ולפעמים ב' ולפעמים בא' זהה ה' ר' עולם הזה, ר' עולם רבא. והענין גם כן ה' עולם הזה, ר' עולם הבא. ואין בר עונשין למעלה אלא מעשרים ?

ואילך, אחר כך ה' עד ר' כאלו ר'.
ואם מבן ששים ולמעלה, שאז נוטים לגמרי לרוחניים לקדושת עולם הבא, אז הזכר ט"ו כו. הקדמה, לעתיד יהיה השם שלם, ותחזור ו'ה, וכתב האר"י כי יתקדשו ו'ה בקדושת י'ה, בסוד הנקיבה תשוב זכר, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סמו"ר נג, יט) שיר חדש, ועתה כביכול תש כחו בנקיבה. וזהו סוד ביום ההוא יהו"ה אחד, והבן מה היה, כמו י'ה. על כן לאחר ששים הערך ר'ה, רומו על ו'ה שיחזור ויהי י'ה. והנקיבה עשרה, דהיינו מה שהיתה רומזת למילוי ד"רו' סוד ד'ו', עתה תהיה זכר שיר חדש רשותה, כי עולם הנקיבה יהיה זכר, והבן מאד. על כן כתיב עשרה לשון זכר, ולעליל עשרה והבן.

(כג) נחזר למאמר מدت הדין, ומה שאמר ולא עוד אלא שהן הפוכות, רומו צדיקים מהפכין כו' כדרישתי. וזהו וישבתם על הארץ לבטה (ויקיל נג, יט), הוא זיכוק החומר, דהיינו הארץ לבטה בשבייל הבטה, כמו שפירשתי וננהני מזיו שכינה שננהני בשבייל זיו השכינה. ולא די בזה, רק וישבתם לבטה בארצכם, עם ארצכם, דהיינו החומר ישוב רוחני, ומלאה הארץ דעה. על כן יש רמזים בפרשタ בהר על קדושת הארץ שהוא החומר, ובפרשタ בחקותי על העתיד. ועż השדה יתן פרון, עתידים אילני סרק כו' (סוף כמהות). הסוד, החומר ישב לשלכל. והנה ארץ ישראל אשר ה' דורש רומות לארץ עליונה, כל ישראל כו' שנאמר (ישעיה, מ, כה): ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ. והנה עולם הבא נקרא שבת, ושש שנים נגנד כי ששת ימים עשה ה' וגור. ועל

ועל כן עלה למרום והקב"ה בקש שלום ממנו. כדאיתא במאמר (צמ פע, ה): משה אין שלום בעירך, אמר: ככלום יש עבר שנותן כו', עד היה לך לעוזני. הוא מה שאמר או יחזק במעוז. ועל זה בא הרמז אם אין כולם, רצונו לומר משה אמר ככלום יש, אבל הקדוש ברוך הוא השיב יש ויש, אבל אם אין שלום למטה נשאר הכלום אין, ודוק.

ועל זה יתפרש המאמר. הקללה הוא החומר, הברכה הנשמה, והצדיקים מהפכין הקלה לברכה, והוא ממש צדיקים מהפכין מدت הדין לרחמים ורשעים בהיפך. הקדמה אותיות יהו"ה, יה רחמים, ו'ה דין כנודע לחכמי האמת. וכשתלך לפנים, הם אותיות יה' ציוני: א"ב ג"ד עולה י', ואחר כך ה'ו. וכשתלך לאחר, אז ו'ה.

(כב) והואיל ואתה לידך נימה מילתא אשר חנני ה' וגילת ענייני בפרשת ערכין במנין סכום הערכין לזכר ולנקיבה. הנה יש שתי בחינות אותיות ו'ה כולם ורחמים נשמת זכר, אותיות ו'ה נקייה. ישמחו השם זכר, ותגל הארץ נקייה. ב' י' לזכר ה' לנקיבה, שבטי י'ה עדות איש אשה. ועתה אבא, אמרו רבותינו ז"ל (ר"ג ג, ג): יום אחד בשנה חשוב כשנה. כן אני אומר, בגין חודש עד חמיש שנים נחשב תמיד בגין חמיש, וכן בכלם מגן עשרים ועד בגין שנים אז הוא יוצא צבא והוא בשלימותו, אז ערכו מניין י'ה, דהינו פעמים ה' עולה נ'. והנקיבה שלשים ערוכה, בגין ו'ה שש פעמים ה' עולה ל'. בגין חמיש עד עשרים שהוא זמן שמוכרח ליקח אשה, אז הוא ט' ו'ו' במלואה עולה ר'. ומילוי י'ו' שהוא י'ו' רומו לאשה שהיא א' מילואו, טב למתיב טן י'ו' (קוטין מל, ה), ו' מילאים בכל אחד שנותן אב ואם כדאיתא בנדרה (ג, ה), והנקיבה ערוכה י' שקלים כי בגין מילוי מ' י'ו' דר' עולה י'. ושתיהן ביחיד אז אינם אלא בחינת י', דהינו י' ומילואה. וכשהם בגין חמיש אז חמש, וסימן בן ה'א ה'א. ואז שתיהן ביחיד בחינת ה' ומילואה, דהיינו הזכר ה'